

Verlenging van den termijn, gelurende welken de wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) van kracht blijft.

[42. 1.]

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJNE HEEREN!

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Wij E M M A, Koningin-Weduwe, Regentes van het Koninkrijk

Bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot verlenging van den termijn, gedurende welken de wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) van kracht blijft.

De toelichtende memorie, die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede, Mijne Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Het Loo, den 23 September 1891.

E M M A.

[42. 2.]

ONTWERP VAN WET.

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BNZ.

WIJ E M M A, ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is den bij art. 18, eerste lid, der wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) vastgestelden termijn, gedurende welken die wet van kracht blijft, te verlengen;

Zoo is het dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

In het eerste lid van artikel 18 der wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) wordt in plaats van » Januari » gelezen » Juli ».

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie.

*De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid.*

[42. 3.]

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het is gebleken, dat de Staatscommissie, bedoeld bij art. 1 der wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1), wil zij de haar opgedragen taak, naar de deels reeds vastgestelde, deels ontworpen plannen van getuigenverhooren, behoorlijk ten einde brengen, in het geheel eene tijdsruimte van ruim twee jaren zal behoeven.

Het is mitsdien in 't belang der zaak dat bedoelde op 5 Mei 1890 geïnstalleerde Staatscommissie tot ongeveer het midden van het jaar 1892 haar wettelijk karakter kunne behouden, zoodat eene verlenging van den termijn gesteld bij art. 18, eerste lid, der wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) met den tijd van 6 maanden wenschelijk is.

Daartoe strekt nevenvermelde wetsvoordracht.

*De Minister van Justitie,
SMIDT.*

*De Minister van Waterstaat, Handel
en Nijverheid,*

C. LELY.

[42. 4.]

VOORLOOPIG VERSLAG.

Bij het afdelingsonderzoek omtrent dit wetsontwerp werden de volgende opmerkingen vernomen.

Van verschillende zijden werd hulde gebracht aan de wijze, waarop de Commissie van Enquête hare moeilijke en omvangrijke taak opvat en ten uitvoer brengt. Nochtans gingen enkele stemmen op, die, hoewel tot op zekere hoogte zich bij dien lof aansluitende en ten volle erkennende dat het stellen van de vragen eene niet gemakkelijke taak is, toch wenschten op te merken, dat het onderzoek niet altijd met de noodige objectiviteit werd geleid. Met de grootste zorg moet vermeden worden, dat door de wijze, waarop de vragen gesteld worden, eene bepaalde strekking, in welke richting dan ook, aan de antwoorden wordt gegeven. Deze leden betwijfelden, of in dit opzicht alle afdelingen der Commissie wel steeds even gelukkig zijn geweest.

In de meeste afdelingen werd gevraagd, of de Regeering voornemens is aan de Commissie van Enquête op te dragen, ook den veldarbeid in haar onderzoek op te nemen. Dat de Regeering hiertoe krachtens art. 1 der wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) de bevoegdheid heeft, scheen niet twijfelachtig; ook de onlangs afgetreden Minister van Justitie was, blijkens hetgeen door hem gesproken werd in de vergadering der Tweede Kamer van 21 November 1889 (1), deze meening toegedaan en hij vond op dit punt bij niemand tegenspraak.

Omtrent de wenschelijkheid der uitbreiding van de taak der commissie, ook tot den veldarbeid, werd zeer verschillend gelacht. Sommige leden verklaarden zich daar sterk voor, op de gronden in de genoemde vergadering der Kamer ontwikkeld door mr. KERDIJK en anderen, waarmede deze leden bij de tegenwoordige Regeering instemming verwachtten. Liet men, aldus betoogden zij, thans de gelegenheid, om de leemte in het onderzoek aan te vullen, ongebruikt voorbijgaan, dan zou deze zich niet spoedig weder voordoen, want eene speciale wet tot het houden van een enquête naar de arbeidsverhoudingen bij den landbouw, was vooreerst niet te verwachten. De verslagen der Landbouwcommissie, benoemd bij Koninklijk besluit van 18 September 1886 n°. 28, hoe belangrijk ook op andere punten, gaven nagenoeg geen licht omtrent de onderwerpen, waarnaar deze Enquêtocommissie zou hebben te onderzoeken. De onderzinding had in dit opzicht hen in het gelijk gesteld, die dit voorspelden, toen de vorige Minister van Justitie de uitbreiding der Enquête tot den landbouw, met een beroep op de Landbouwcommissie, overbodig noemde.

Andere leden konden zich met deze beschouwingen geenszins vereenigen. Huns inziens zou eene enquête naar arbeidsverhoudingen bij den landbouw niet de gewenschte resultaten opleveren. De toestanden verschilden zoozeer, niet alleen in de verschillende deelen des lands, maar ook in eene zelfde streek, dat het voor eene enquête-commissie wel ondoenlijk mocht heeten in hare verslagen een zelfs slechts bij benadering juist beeld van de werkelijkheid terug te geven. Daarbij kwam, dat een veel grooter aantal personen door eigen ondervinding bekend is met het landbouwbedrijf en al wat daarmee samenhangt, dan met de industrie in hare verschillende vertakkingen, zoodat op het gebied van den landbouw een enquête minder reden van bestaan heeft. Voorts werd ook de samenstelling van de tegenwoordige Enquêtocommissie niet geschikt geacht voor een onderzoek op het gebied van den landbouw, hetgeen trouwens niet te verwonderen was, daar, bij de benoeming der leden, dat onderzoek niet in de bedoeling heeft gelegen. Ten slotte zou het gevraagde onderzoek wederom een zeer lang tijdsverloop in beslag nemen, en het scheen voorzichtig, in stede van verdere bouwstoffen te blijven aandragen, eindelijk over te gaan tot het rangschikken van het vele reeds verzameld materiaal en tot het maken van de plannen, wat daarmede aan te vangen.

In antwoord op deze opmerkingen werd aangevoerd, vooreerst dat de bearbeiding van de voorhanden stof niet ba-

(1) *Handelingen der Staten-Generaal*, Zitting 1889-1890. Tweede Kamer bladz. 183 e. v.

Verlenging van den termijn, gedurende welken de wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) van kracht blijft.

hoefde te wachten op het einde van het onderzoek, indien dit tot een anderen tak van volksbestaan werd uitgebreid, en dat voorts de Commissie een ruim gebruik kon maken van de bevoegdheid haar bij art. 4 der wet van 19 Januari 1890 gegeven, om zich deskundige personen te assumeeren. Ook ware het mogelijk deze Commissie door eene andere, speciaal met het oog op den landbouw gekozen, te doen vervangen, of met eene geringe wetswijziging het aantal harer leden uit te breiden.

De meening van enkele leden, dat, indien de Regeering genegen mocht wezen aan den wensch der leden, die uitbreiding van het onderzoek verlangden, gehoor te geven, zij er tevens op bedacht moest zijn in dat onderzoek te doen opnemen de verhouding tusschen grondeigenaars en pachters, werd door andere leden niet gedeeld. Daaromtrent leverden inderdaad de verslagen der Landbouwcommissie zeer vele gegevens.

Sommige leden achtten de voorgestelde verlenging van den termijn met zes maanden te kort, voor hetgeen nog onderzocht moest worden.

Afgescheiden daarvan wenschte men de vraag te stellen, of de Commissie, bij aanneming van dit wetsontwerp, op 1 Juli 1892 gedefungeerd heeft, ook in dien zin, dat zij geen verslag meer kan uitbrengen, dan wel of op dat tijdstip alleen hare speciale bevoegdheden ten behoeve van het onderzoek ophouden, en haar bestaan niettemin bij Koninklijk besluit zal kunnen verlengd worden, opdat het uitbrengen van een eindverslag met bepaalde conclusiën mogelijk zou worden. Meent de Regeering dat dit laatste veilig kan geschieden, ook met het oog op de comptabiliteit, en zoo ja, is zij dan geneigd daartoe zoo noodig een Koninklijk besluit uit te lokken?

In verband hiermede werd de wenschelijkheid betoogd, dat de Commissie nu reeds afzonderlijke conclusiën over verschillende afgewerkte onderdeelen zou uitbrengen. In het bijzonder had men daarbij het oog op het onderzoek betreffende de middelen van vervoer.

Voorts meende men, dat de raadpleging der omvangrijke verslagen niet weinig vergemakkelijkt zou worden, indien daarop registers of klappers werden samengesteld en uitgegeven. Op de verslagen der vorige Enquête-commissie verscheen een alphabetisch register uit de getuigenverhooren. Men zou het zeer op prijs stellen, indien, hetzij de Regeering, hetzij de Staatscommissie, binnen korten tijd op de eene of andere wijze in deze behoefte kon voorzien, daar men niet inzag, waarom daarmede tot den afloop der geheele enquête moest worden gewacht. Het werd bijna onmogelijk genoemd zich thans uit de enquête-verslagen een oordeel omtrent een of ander bepaald punt te vormen.

Ten slotte werd de klacht vernomen dat aan de nieuwe leden der Kamer slechts de sinds September verschenen Enquête-verslagen verstrekt werden. Zijn er indertijd niet genoeg exemplaren gedrukt? Zoo neen, zouden er overwegende bezwaren bestaan, alsnog een aantal exemplaren te doen drukken?

Aldus vastgesteld door de Commissie van Rapporteurs den 13ten November 1891.

HARTOGH.
SMEENGE.
DE KANTER.
ROESSINGH.
HELDT.

(42. 5.)

MEMORIE VAN BEANTWOORDING.

Naar aanleiding van de opmerkingen, betreffende dit wetsontwerp in de afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, blijkens het Voorloopig Verslag van 13 November 1891 gemaakt, hebben de ondergeteekenden de eer het volgende te antwoorden.

Met het oog op den reeds vrij gevorderden arbeid van de Commissie van Enquête, acht de Regeering het minder gewenscht thans nog haar tevens op te dragen den veldarbeid in haar onderzoek op te nemen, al zouden de ondergeteekenden geen bezwaar gehad hebben, hare taak, bij de oorspronkelijke omschrijving daarvan, ook daartoe uit te breiden. Zooals trouwens ook in het Voorloopig Verslag te recht wordt opgemerkt, zou dergelijk onderzoek wederom een zeer lang tijdsverloop in beslag nemen,

terwijl het wenschelijker voorkomt dat thans allereerst worde overgegaan tot het afwerken der reeds zoo ver gevorderde taak, tot het rangschikken van het vele reeds verzameld materiaal en tot het maken van de gevolgtrekkingen, noodig om tot een practisch resultaat te leiden. Daarenboven zou het, om een volledig en doeltreffend onderzoek naar den veldarbeid mogelijk te maken, niet voldoende zijn dat de afdeelingen gebruik maakten van hare bevoegdheid om zich ter zake deskundigen te assumeeren, maar zou eene aanvulling of wijziging van de Commissie vermoedelijk bepaald noodig zijn. De leiding van de verhooren kan toch bezwaarlijk worden overgelaten aan de tot bijwoning van de zittingen uitgenoodigde personen, maar behoort in handen te blijven van de leden der Staatscommissie zelve.

In overeenstemming met de meening van sommige leden, die de voorgestelde verlenging van den termijn met zes maanden te kort achten, heeft de Staatscommissie zelve na de indiening van dit ontwerp, in afwijking van een vroeger advies, voorgesteld de wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) tot 1 October 1892 van kracht te doen blijven.

Daar tegen is geen bezwaar. In dien zin wordt het Eenig artikel van de wetsvoordracht thans gewijzigd.

De Regeering is van oordeel dat bij aanneming van dit wetsontwerp, de Commissie op 1 October 1892 zal hebben gedefungeerd, omdat zij haar ontstaan dankt aan de wet en dus met die wet vervalt. Na dien datum kan zij derhalve niet meer als zoodanig werkzaam zijn. Mocht intusschen nader blijken dat voldoende tijd ontbreekt om de verlangde verslagen en noodige voorstellen tijdig gereed te maken, dan is de Regeering alleszins bereid maatregelen te nemen ten einde de Commissie tot een en ander in staat te stellen.

Over het nu reeds uitbrengen door de Commissie van afzonderlijke conclusiën over verschillende afgewerkte onderdeelen, alsmede over het samenstellen van registers of klappers op de verschenen verslagen, zal met haar in overleg worden getreden.

De ten slotte uitgesproken klacht schijnt op een misverstand te berusten. Aan de nieuwe leden der Kamer werden de sinds September II. verschenen Enquête-verslagen verstrekt, doch de eerst-ondergeteekende verklaarde op daartoe gelane aanvraag zich dadelijk bereid om aan de nieuwe leden, die er prijs op stelden en nog niet in het bezit waren van de verschenen bundels, op aanvraag ook een exemplaar van de ontbrekende te doen verstrekken, voor zooveel daartoe gelegenheid bestaat.

Van dit aanbod werd door sommige leden gebruik gemaakt. Bij den beperkten voorraad der nog aan het Departement van Justitie voorhanden exemplaren, is het echter noodig, voor verdere uitgifte eenig voorbehoud in acht te nemen.

De Minister van Justitie,
SMIDT.

De Minister van Waterstaat,
Handel en Nijverheid,
C. LELY.

(42. 6.)

NOTA VAN WIJZIGING.

Aan het slot van het **Eenig artikel** wordt in plaats van » Juli » gelezen » October ».

(42. 7.)

VERSLAG.

De Commissie van Rapporteurs voor het wetsontwerp tot verlenging van den termijn, gedurende welken de wet van 19 Januari 1890 (*Staatsblad* n°. 1) van kracht blijft, is, na kennis genomen van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag wegens dit wetsontwerp, van oordeel dat door deze gewisselde schriften de openbare beraadslaging over het voorstel genoegzaam is voorbereid.

Aldus vastgesteld den 1sten December 1891.

HARTOGH.
SMEENGE.
DE KANTER.
ROESSINGH.
HELDT.